

Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
HENRIKA SAUGMANDSGAARDA ØE
przedstawiona w dniu 7 kwietnia 2016 r.¹

Sprawa C-149/15

Sabrina Wathelet
przeciwko
Garage Bietheres & Fils SPRL

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez Cour d'appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège, Belgia)]

Odesłanie prejudycjalne — Ochrona konsumentów — Dyrektywa 1999/44/WE — Sprzedaż towarów konsumpcyjnych i związane z tym gwarancje — Artykuł 1 ust. 2 lit. c) — Pojęcie sprzedawcy — Odpowiedzialność przedsiębiorcy działającego w charakterze pośrednika w imieniu sprzedawcy niebędącego przedsiębiorcą

I – Wprowadzenie

1. Nie ma wątpliwości, że konsument, który kupuje towar konsumpcyjny od innej osoby fizycznej, nie korzysta z ochrony przewidzianej w dyrektywie 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji². Czy tak samo jest jednak w przypadku, gdy przedsiębiorca, działający w imieniu i na rachunek nieprofesjonalisty, dokonuje sprzedaży podając się wobec konsumenta za sprzedawcę? Oto pytanie, na jakie należy odpowiedzieć w niniejszej sprawie.

2. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym przedstawiony przez cour d'appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège, Belgia), wpisuje się w ramy sporu między konsumentem a przedsiębiorcą, dotyczącego sprzedaży używanego samochodu. Podstawowe pytanie dotyczy ustalenia, czy przedsiębiorca, który działał wyłącznie jako pośrednik w imieniu właściciela samochodu niebędącego przedsiębiorcą, odpowiada wobec konsumenta za brak zgodności samochodu z umową.

3. W tym kontekście sąd odsyłający zwraca się do Trybunału zasadniczo o ustalenie, czy pojęcie sprzedawcy, figurujące w art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, obejmuje przedsiębiorcę, takiego jak pozwany w sporze w postępowaniu głównym, który występuje przy sprzedaży jako pośrednik, w imieniu osoby fizycznej, mimo że przepis nie reguluje takiej sytuacji.

4. W niniejszej sprawie Trybunał ma więc za zadanie wyjaśnić znaczenie pojęcia sprzedawcy w rozumieniu dyrektywy 1999/44, a w konsekwencji, określić zakres stosowania tej dyrektywy.

1 — Język oryginału: francuski.

2 — Dz.U. L 171, s. 12.

5. W ramach poniższej analizy przedstawię najpierw ogólne rozważania na temat pojęcia pośrednika i na temat zasad wykładni pojęcia sprzedawcy figurującego w dyrektywie 1999/44. Następnie, zarówno na podstawie brzmienia art. 1 ust. 2 lit. c) tej dyrektywy, jak i na podstawie celu tego przepisu, przeanalizuję zakres stosowania pojęcia sprzedawcy w rozumieniu dyrektywy, aby udzielić odpowiedzi na pytanie prejudycjalne. Wreszcie, omówię kwestię oceny, jakiej powinien dokonać sąd odsyłający, jak również kwestię wynagrodzenia pośrednika.

II – Ramy prawne

A – Dyrektywa 1999/44

6. Motyw 1 dyrektywy 1999/44 odsyła do art. 153 traktatu WE (obecnie art. 169 TFUE), który stanowi między innymi:

„Dążąc do popierania interesów konsumentów i zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów, [Unia] przyczynia się do ochrony [...] interesów gospodarczych konsumentów, jak również wspierania ich prawa do informacji [...] w celu zachowania ich interesów”³.

7. Motywy 5 i 6 dyrektywy 1999/44 przewidują:

„(5) Stworzenie wspólnych minimalnych zasad prawa konsumenckiego, obowiązującego niezależnie od tego, gdzie we Wspólnocie nabywane są towary, wzmocni zaufanie konsumenta i umożliwi konsumentom zwiększenie korzyści z rynku wewnętrznego.

(6) Główne trudności napotymane przez konsumentów i stanowiące główne źródło sporów ze sprzedawcami dotyczą braku zgodności towarów z umową; dlatego stosowne jest zbliżenie ustawodawstwa krajowego, któremu podlega w tym względzie sprzedaż towarów konsumpcyjnych, jednakże bez naruszania przepisów i zasad prawa krajowego odnoszących się do odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej”.

8. Jeżeli chodzi o odpowiedzialność sprzedawcy, motyw 9 tej dyrektywy stanowi:

„(9) Sprzedawca powinien [być] bezpośrednio odpowiedzialny przed konsumentem za zgodność towarów z umową; jest to tradycyjne rozwiązanie zawarte w porządku prawnym państw członkowskich; jednakże sprzedawca powinien mieć swobodę, zagwarantowaną w prawie krajowym, do podjęcia kroków przeciwko producentowi, poprzedniemu sprzedawcy w tym samym łańcuchu umownym lub przeciwko każdemu innemu pośrednikowi, o ile nie zrzeknie się takich uprawnień; niniejsza dyrektywa nie narusza zasady swobody umowy między sprzedawcą, a producentem, poprzednim sprzedawcą czy jakimkolwiek innym pośrednikiem; zasady regulujące przeciwko komu i jakie kroki mogą być podjęte przez sprzedawcę będą ustalone w prawie krajowym”.

9. Zgodnie z art. 1 ust. 1 tej dyrektywy, ma ona na celu:

„[...] zbliżenie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji, w celu zapewnienia jednolitego minimalnego poziomu ochrony konsumentów w kontekście rynku wewnętrznego”.

3 — Wersja skonsolidowana traktatu WE z 1997 r. (Dz.U. C 340, s. 173).

10. W tym celu dyrektywa 1999/44 nakłada na sprzedawców pewne obowiązki względem konsumentów, mianowicie przewidziany w art. 2 ust. 1 obowiązek wydania konsumentowi towaru zgodnego z umową sprzedaży oraz przewidzianą w art. 3 ust. 1 odpowiedzialność wobec konsumenta za niezgodność towaru z umową istniejącą w momencie dostawy towaru.

11. Artykuł 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 w następujący sposób definiuje pojęcie sprzedawcy na potrzeby stosowania dyrektywy:

„»sprzedawca« oznacza każdą osobę fizyczną lub prawną, która na podstawie umowy sprzedaje towary konsumpcyjne w ramach swojej działalności handlowej, przedsiębiorstwa lub zawodowej [zawodowej lub gospodarczej]”;

12. Artykuł 4 tej dyrektywy zatytułowany „Prawo regresu”, stanowi:

„W przypadku gdy sprzedawca końcowy odpowiada przed konsumentem za brak zgodności wynikający z działania bądź zaniechania producenta, poprzedniego sprzedawcy w tym samym łańcuchu umów lub każdego innego pośrednika, sprzedawca końcowy ma prawo dochodzić naprawienia szkód od osoby lub osób odpowiedzialnych w łańcuchu umownym. Osoba lub osoby odpowiedzialne, od których sprzedawca końcowy może dochodzić naprawienia szkód wraz z istotnymi działaniami i warunkami ich egzekucji zostaną ustalone w prawie krajowym, [jak również przysługujące roszczenia i zasady ich dochodzenia są określone w prawie krajowym]”.

13. Zgodnie z art. 1 ust. 1 dyrektywa 1999/44 ustanawia jedynie minimalną harmonizację krajowych zasad dotyczących ochrony konsumentów⁴. W tym względzie, art. 8 zatytułowany „Prawo krajowe i minimalna ochrona”, stanowi w ust. 1:

„Prawa wynikające z niniejszej dyrektywy są wykonywane bez uszczerbku dla innych praw, na które konsumenci mogą powołać się na podstawie przepisów krajowych, regulujących odpowiedzialność umowną lub deliktową”.

B – Prawo belgijskie

14. Pojęcie sprzedawcy zdefiniowane w art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 zostało przetransponowane do prawa belgijskiego w dosłownym brzmieniu w art. 1649a, § 2, pkt 2° code civil (belgijskiego kodeksu cywilnego).

III – Okoliczności faktyczne i spór w postępowaniu głównym

15. W dniu 24 kwietnia 2012 r. S. Wathelet kupiła w warsztacie samochodowym, będącym spółką z ograniczoną odpowiedzialnością Garage Bietheres & Fils SPRL (zwanym dalej „Bietheres”) używany samochód za cenę 4 000 EUR.

16. S. Wathelet zapłaciła Bietheres kwotę 4 000 EUR. Nie otrzymała jednak ani dowodu zapłaty, ani faktury dokumentującej sprzedaż.

4 — W swoim projekcie z dnia 8 października 2008 r., który doprowadził do przyjęcia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/83/UE w sprawie praw konsumentów [COM(2008) 614 wersja ostateczna], Komisja zaproponowała, aby zastąpić cztery dyrektywy, w tym dyrektywę 1999/44, „jednym instrumentem horyzontalnym” opartym na pełnej harmonizacji obszaru ochrony konsumentów. Jednakże stanowisko to zostało odrzucone przez Radę. Wersja ostateczna dyrektywy 2011/83 z dnia 25 października 2011 r. (Dz.U. L 304, s. 64), zawiera tylko jedną zmianę dyrektywy 1999/44 (nowy art. 8a), nakładający na państwa członkowskie obowiązek poinformowania Komisji, w przypadku gdy przyjmują one bardziej surowe przepisy w dziedzinie ochrony konsumentów niż te przewidziane w art. 5 ust. 1–3 oraz w art. 7 ust. 1 dyrektywy 1999/44.

17. Bietheres poddał pojazd, na swój koszt, przeglądowi technicznemu i złożył do właściwych organów belgijskich wnioski o rejestrację. Koszty związane z rejestracją zostały poniesione przez S. Wathelet.

18. Kilka miesięcy później, w lipcu 2012 r., pojazd uległ awarii. Został on dostarczony do warsztatu Bietheres w celu naprawy. Warsztat stwierdził awarię silnika.

19. W piśmie z dnia 13 listopada 2012 r. skierowanym do Bietheres S. Wathelet wezwała warsztat do zwrotu pojazdu, żądając, między innymi, faktury dokumentującej sprzedaż.

20. W dniu 17 listopada 2012 r. S. Wathelet udała się do warsztatu Bietheres, aby odzyskać swój pojazd. Żądanie to spotkało się z odmową, ponieważ nie zgodziła się ona podpisać faktury z tytułu naprawy na kwotę 2 000 EUR z dnia 17 listopada 2012 r. Według S. Wathelet, w tym momencie została ona poinformowana, że Bietheres nie był sprzedawcą pojazdu, lecz w rzeczywistości pełnił funkcję pośrednika na rzecz osoby fizycznej⁵.

21. Pismem skierowanym do S. Wathelet z dnia 17 listopada 2012 r. Bietheres wyjaśnił, że pojazd kupiony przez S. Wathelet został oddany w komis oraz że na początku poinformowano ją, iż pojazd nie należał do Bietheres, lecz do osoby fizycznej. Zdaniem Bietheres, awaria silnika stanowiła zwykłe ryzyko w przypadku zakupu używanego pojazdu od osoby fizycznej. Z tego względu Bietheres ponownie odmówił zwrotu pojazdu S. Wathelet do czasu całkowitej zapłaty faktury na kwotę 2 000 EUR z tytułu jego naprawy. Bietheres załączył do pisma pokwitowanie otrzymania kwoty 4 000 EUR, z odręcznie dopisanym imieniem i nazwiskiem właściciela niebędącego przedsiębiorcą oraz kupującego, S. Wathelet. Na dokumencie tym znajduje się wyłącznie podpis właściciela niebędącego przedsiębiorcą.

22. W dniu 13 grudnia 2012 r. Bietheres pozwał S. Wathelet przed tribunal de première instance de Verviers (sąd pierwszej instancji w Verviers), domagając się między innymi zapłaty faktury z tytułu naprawy pojazdu w kwocie 2 000 EUR, z dnia 17 listopada 2012 r., wraz z odsetkami. Bietheres podniósł, że pojazd kupiony przez S. Wathelet należał do jednej z jego klientek oraz że chodziło o sprzedaż między dwiema osobami fizycznymi.

23. S. Wathelet sprzeciwiła się żądaniu Bietheres i wniosła powództwo wzajemne, żądając, na podstawie belgijskiego kodeksu cywilnego, rozwiązania umowy sprzedaży i zwrotu kwoty 4 000 EUR wraz z odsetkami. Ponadto S. Wathelet zażądała kwoty 2 147,46 EUR tytułem odszkodowania. S. Wathelet podniosła, że umowa sprzedaży została zawarta pomiędzy nią a Bietheres oraz że nie miała ona możliwości, aby stwierdzić, że ten ostatni nie jest sprzedawcą.

24. Tribunal de première instance uznał żądanie Bietheres za częściowo zasadne i zasądził od S. Wathelet kwotę 2 000 EUR wraz z odsetkami. Ponadto sąd ten uznał za niezasadne powództwo wzajemne, z którym wystąpiła S. Wathelet.

25. S. Wathelet wniosła apelację do sądu odsyłającego, to jest do cour d'appel de Liège (sądu apelacyjnego w Liège), podtrzymując żądania zgłoszone w pierwszej instancji oraz żądając posiłkowo niezwłocznego zwrotu pojazdu.

26. Sąd odsyłający stoi na stanowisku, że występują poważne, precyzyjne i spójne przesłanki wskazujące, iż S. Wathelet nie była poinformowana przy zawieraniu umowy sprzedaży, że chodziło o sprzedaż między osobami fizycznymi niebędącymi przedsiębiorcami. W tym względzie sąd odsyłający uważa za bezsporne, że S. Wathelet nigdy nie spotkała właściciela pojazdu oraz że warsztat pełnił funkcję pośrednika w ramach umowy sprzedaży, nie pobierając w zamian wynagrodzenia od właściciela.

5 — Z postanowienia odsyłającego wynika, że właścicielka pojazdu nie otrzymała całej ceny, ponieważ Bietheres zatrzymał kwotę 800 EUR tytułem napraw pojazdu dokonanych przed wystawieniem go na sprzedaż.

IV – Pytanie prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

27. Sąd odsyłający postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującym pytaniem prejudycjalnym:

„Czy pojęcie »sprzedawcy« towarów konsumpcyjnych, o którym mowa w art. 1649 a belgijskiego kodeksu cywilnego, wprowadzonym ustawą [z dnia 1 września 1994 r.] zatytułowaną »ustawa o ochronie konsumentów w ramach sprzedaży towarów konsumpcyjnych«, która dokonuje transpozycji do prawa belgijskiego [dyrektywy 1999/44 w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji], należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono nie tylko przedsiębiorcę, który w charakterze sprzedawcy przenosi własność towaru konsumpcyjnego na konsumenta, lecz również przedsiębiorcę, który działa w charakterze pośrednika w imieniu sprzedawcy niebędącego przedsiębiorcą, niezależnie od tego czy otrzymuje on wynagrodzenie za swoje działanie i czy poinformował potencjalnego nabywcę o tym, że sprzedawca jest osobą fizyczną?».

28. Rządy belgijski, niemiecki i austriacki, a także Komisja Europejska złożyły uwagi na piśmie. Rozprawa nie została przeprowadzona.

V – Analiza prawna

A – Uwagi wprowadzające

1. W przedmiocie pojęcia pośrednika

29. Uważam, że warto, tytułem wprowadzenia, przedstawić kilka uwag dotyczących pojęcia pośrednika, które to pojęcie obejmuje szeroką gamę stanów faktycznych mogących się wiązać z różnymi skutkami prawnymi i odmiennościami w krajowych porządkach prawnych⁶ zważywszy, że krajowe prawo umów było przedmiotem jedynie bardzo ograniczonej harmonizacji na poziomie europejskim⁷.

30. Sąd odsyłający nie wyjaśnił, w jakim znaczeniu używa pojęcia pośrednik we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

31. Jeżeli chodzi o dyrektywę 1999/44, to nie zawiera ona żadnej definicji pojęcia pośrednik, figurującego w jej motywie 9 oraz art. 4, a z przepisów dyrektywy ani z prac przygotowawczych nad nią nie wynika, w jakim znaczeniu pojęcie to jest używane w tej dyrektywie. Także Trybunał nie miał sposobności, aby rozpatrywać to zagadnienie lub, w ogólności, zagadnienie roli i odpowiedzialności pośrednika w kontekście ochrony konsumentów.

6 — Zobacz Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), dokument opracowany na wniosek Komisji przez Grupę Studyjną ds. Europejskiego Kodeksu Cywilnego oraz grupę ds. *acquis communautaire*, 2009 r., księga II, rozdział 6 zatytułowany „Przedstawicielstwo”.

7 — Zobacz jednak projekt Komisji z dnia 11 października 2011 r. dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie wspólnych europejskich przepisów dotyczących sprzedaży [COM(2011) 635 wersja ostateczna], który przewiduje dla umów transgranicznych „niezależn[y], jednolit[y] zestaw[...] norm prawa umów – w tym przepisów służących ochronie konsumentów – czyli wspóln[e] europejski[e] przepis[y] dotycząc[e] sprzedaży, które powinny być traktowane jako drugi reżim prawa umów w prawie krajowym poszczególnych państw członkowskich” (pkt 1 s. 4 projektu), o ile strony umowy tak postanowią.

32. Jednakże pojęcie pośrednika figuruje w innych dyrektywach dotyczących ochrony konsumenta. Kilka z nich zawiera jednoznaczną definicję pojęcia, które oznacza osobę działającą w imieniu i na rzecz innej osoby⁸. Definicja ta obejmuje zarówno przedsiębiorcę działającego w imieniu własnym, którego w krajowym prawie umów uznaje się co do zasady za stronę związaną umową⁹, jak i przedsiębiorcę działającego w imieniu innej osoby, którego co do zasady nie uważa się za stronę umowy¹⁰.

33. Jak wynika z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, właściciel spornego pojazdu potwierdził, że pojazd ten był jego własnością, że chodziło o sprzedaż pomiędzy osobami fizycznymi oraz że warsztat pełnił jedynie rolę pośrednika”. Ponadto w postanowieniu odsyłającym wskazano, że cena sprzedaży została przekazana właścicielowi pojazdu¹¹.

34. Pozwolę sobie wyciągnąć stąd wniosek, że w omawianym przypadku Bietheres uczestniczył w sprzedaży w imieniu i na rzecz właściciela pojazdu.

35. Z tego względu, w dalszej analizie będę opierał się na definicji pojęcia pośrednika obejmującej każdego przedsiębiorcę, który w ramach sprzedaży towaru konsumpcyjnego, działa wobec konsumenta w imieniu i na rzecz niebędącego przedsiębiorcą właściciela sprzedawanego towaru¹².

36. Ponadto, wobec braku odmiennych informacji, pozwalam sobie przyjąć, że Bietheres został upoważniony przez właściciela pojazdu do jego sprzedaży. A zatem moja analiza dotyczy wyłącznie sytuacji, w której pośrednik działa na podstawie pełnomocnictwa.

2. Przedmiot pytania prejudycjalnego

37. W pytaniu prejudycjalnym sąd odsyłający zwraca się do Trybunału o dokonanie wykładni pojęcia sprzedawcy figurującego w art. 1649 a belgijskiego kodeksu cywilnego, który to przepis został wprowadzony ustawą z dnia 1 września 1994 r., w celu dokonania transpozycji art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 do prawa belgijskiego.

38. Należy na wstępie zauważyć, że Trybunał rozpoznający sprawę na mocy art. 267 TFUE jest właściwy do orzekania w zakresie dokonywania wykładni traktatów oraz w zakresie ważności i wykładni aktów wydanych przez instytucje Unii. Właściwość Trybunału jest ograniczona do badania jedynie przepisów prawa Unii. Do sądu krajowego należy ocena znaczenia przepisów krajowych i sposobu ich stosowania¹³.

39. Należy zatem przyjąć, że pytanie prejudycjalne ma na celu ustalenie, czy pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 należy interpretować w ten sposób, że obejmuje ono przedsiębiorcę działającego w imieniu i na rzecz osoby fizycznej, niezależnie od tego czy otrzymuje on wynagrodzenie za swoje działanie i czy poinformował konsumenta o tym, że sprzedawca jest osobą fizyczną.

8 — Zobacz w szczególności art. 2 dyrektywy Rady 85/577/EWG z dnia 20 grudnia 1985 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do umów zawartych poza lokalem przedsiębiorstwa (Dz.U. L 372, s. 31) (uchylonej dyrektywą 2011/83), oraz art. 2 ust. 1 lit. e) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/122/WE z dnia 14 stycznia 2009 r. w sprawie ochrony konsumentów w odniesieniu do niektórych aspektów umów timeshare, umów o długoterminowe produkty wakacyjne, umów odsprzedaży oraz wymiany (Dz.U. L 33, s. 10). Zobacz również art. 2 pkt 2 projektu Komisji z dnia 8 października 2008 r. dotyczącego wspomnianej dyrektywy 2011/83 (przypis 4 w niniejszej opinii).

9 — Zobacz Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), op.cit., księga II, rozdział 6, przypis I.1 w punkcie II-6:106, zatytułowanym „Representative acting in own name”.

10 — Ibidem, pkt II-6:105, zatytułowany „When representative’s act affects principal’s legal position”.

11 — Zobacz przypis 5 do niniejszej opinii.

12 — To znaczy na definicji węższej niż ta, stosowana w aktach prawnych Unii wspomnianych w przypisie 8 niniejszej opinii.

13 — Wyrok Innoventif (C-453/04, EU:C:2006:361, pkt 29); postanowienie Koval’ský (C-302/06, EU:C:2007:64, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo).

3. W przedmiocie zasad wykładni

40. Zanim omówię kwestię wykładni pojęcia sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, przedstawię uwagi natury ogólnej, które wydają mi się w tym celu pomocne.

41. Po pierwsze, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, z wymogów zarówno jednolitego stosowania prawa Unii, jak i zasady równości wynika, że pojęcia zawarte w przepisie prawa Unii, który nie zawiera żadnego wyraźnego odesłania do prawa państw członkowskich w celu ustalenia jego znaczenia i zakresu, powinny zasadniczo być interpretowane w całej Unii Europejskiej w sposób autonomiczny i jednolity, co powinno nastąpić z uwzględnieniem kontekstu przepisu i celu zamierzonego przez dane uregulowanie¹⁴.

42. Skoro definicja sprzedawcy w art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 nie zawiera żadnego odesłania do prawa krajowego, pojęcie to należy więc uznać za autonomiczne pojęcie prawa Unii, którego treść może być wywiedziona wyłącznie ze źródeł prawa Unii.

43. Po drugie, chociaż pojęcie sprzedawcy figuruje w innych aktach prawa Unii¹⁵, szczególna definicja wprowadzona w art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 znajduje się wyłącznie w tej dyrektywie. Chodzi zatem o pojęcie szczególne, którego wykładni należy dokonywać w świetle celów założonych w tej dyrektywie, jak również z uwzględnieniem specyficznej roli sprzedawcy w ramach wspomnianej dyrektywy¹⁶.

44. Po trzecie, pojęcie sprzedawcy w rozumieniu dyrektywy 1999/44 powinno siłą rzeczy mieć charakter *obiektywny*, opierający się na pewnych, możliwych do zweryfikowania, elementach, wynikających z brzmienia art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy („umowa”, sprzedaż „towaru konsumpcyjnego”, „działalność zawodowa lub gospodarcza”).

45. Pojęcie to ma również charakter *funkcjonalny* i *zależny od kontekstu*, ponieważ wynika ono z funkcji danej osoby w konkretnej transakcji gospodarczej¹⁷. Zatem sprzedawca „sprzedaje” towar konsumpcyjny konsumentowi w kontekście umowy sprzedaży. W konsekwencji krąg osób, do których stosuje się art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, nie jest stały, lecz zależy od roli tych osób w określonym stosunku umownym. Rolę sprzedawcy należy co do zasady oceniać z punktu widzenia konsumenta, którego ma chronić ta dyrektywa.

14 — Zobacz w szczególności wyroki: *Seattle Genetics* (C-471/14, EU:C:2015:659, pkt 23); *Axa Belgium* (C-494/14, EU:C:2015:692, pkt 21 i przytoczone tam orzecznictwo).

15 — Zobacz w szczególności art. 3 lit. h) rozporządzenia (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 października 2004 r. w sprawie współpracy między organami krajowymi odpowiedzialnymi za egzekwowanie przepisów prawa w zakresie ochrony konsumentów (Dz.U. L 364, s. 1).

16 — Natomiast definicja „konsumenta” zawarta w art. 1 ust. 2 lit. a) dyrektywy 1999/44 znajduje się w innych aktach prawa Unii. Zobacz w szczególności art. 2 lit. b) dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz.U. L 95, s. 29) oraz art. 2 pkt 2 dyrektywy 97/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 20 maja 1997 r. w sprawie ochrony konsumentów w przypadku umów zawieranych na odległość (Dz.U. L 144, s. 19). Ta ostatnia dyrektywa została uchylona przez dyrektywę 2011/83.

17 — Trybunał orzekł podobnie, że pojęcie konsumenta w rozumieniu art. 2 lit. b) dyrektywy 93/13 ma „charakter obiektywny” i „należy [je] oceniać w świetle kryterium funkcjonalnego, polegającego na ocenie, czy dany stosunek umowny wpisuje się w ramy działalności niezwiązanej z wykonywaniem zawodu” (postanowienie Tarcău, C-74/15, EU:C:2015:772, pkt 27). Zobacz również wyrok Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, pkt 21) i opinię rzecznika generalnego P. Cruza Villalóna w sprawie Costea (C-110/14, EU:C:2015:271, pkt 28). Jeżeli chodzi o pojęcie konsumenta w rozumieniu art. 13 Konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, podpisanej w Brukseli w dniu 27 września 1968 r. (Dz.U. 1972 L 299, s. 32), zob. wyrok Benincasa (C-269/95, EU:C:1997:337, pkt 16), w którym Trybunał zwrócił uwagę na „rolę tej osoby w ramach określonej umowy, z uwzględnieniem natury i celu tej umowy”.

B – W przedmiocie wykładni art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44

1. W przedmiocie wykładni literalnej art. 1 ust. 2 lit. c)

46. Zgodnie z brzmieniem art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, pojęcie sprzedawcy obejmuje:

„każdą osobę fizyczną lub prawną, która na podstawie umowy sprzedaje towary konsumpcyjne w ramach swojej działalności handlowej, przedsiębiorstwa lub zawodowej [zawodowej lub gospodarczej]”.

47. Definicja pojęcia sprzedawcy w rozumieniu dyrektywy 1999/44 nie odsyła więc do definicji pośrednika, a dyrektywa w ogólności nie reguluje jednoznacznie odpowiedzialności pośrednika względem konsumenta¹⁸. Nie wydaje się także, aby kwestia odpowiedzialności pośrednika była przedmiotem dyskusji w trakcie procedury legislacyjnej poprzedzającej przyjęcie tej dyrektywy¹⁹, której zasadniczym tematem jest relacja między sprzedawcą a konsumentem, będącymi głównymi podmiotami prawa występującymi w dyrektywie.

48. Pominięcie w dyrektywie 1999/44 kwestii odpowiedzialności pośrednika względem konsumenta jest tym bardziej znaczące, że europejski prawodawca, w kilku innych dyrektywach dotyczących ochrony konsumenta²⁰, postanowił zaliczyć pośrednika do podmiotów ponoszących odpowiedzialność względem konsumenta.

49. Poza tym pojęcie pośrednika pojawia się w dyrektywie 1999/44 wyłącznie w związku z jego odpowiedzialnością względem sprzedawcy końcowego. I tak, zgodnie z art. 4 dyrektywy, w przypadku, gdy taki sprzedawca odpowiada przed konsumentem za brak zgodności z umową wynikający z działania bądź zaniechania producenta, poprzedniego sprzedawcy w tym samym łańcuchu umów lub „każdego innego pośrednika”, sprzedawca końcowy ma prawo dochodzić naprawienia szkód od osoby lub osób odpowiedzialnych w łańcuchu umownym. W tym względzie druga część tego przepisu precyzuje, że krąg osób odpowiedzialnych, jak również przysługujące roszczenia i zasady ich dochodzenia są określone w prawie krajowym²¹.

50. Na podstawie powyższych rozważań, uważam za bezsporne, podobnie jak rządy belgijski, niemiecki i austriacki oraz Komisja, że pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, nie obejmuje przedsiębiorcy, który działa w imieniu i na rzecz osoby fizycznej, w sytuacji gdy przedsiębiorca ten otwarcie występuje w takim charakterze w ramach sprzedaży na rzecz konsumenta. Tym samym taki przedsiębiorca nie „sprzedaje” towarów konsumpcyjnych „na podstawie umowy”, lecz jedynie uczestniczy w sprzedaży między dwiema osobami fizycznymi niebędącymi przedsiębiorcami, do której dyrektywa nie ma zastosowania.

18 — Zobacz również Zieloną księgę w sprawie przeglądu dorobku wspólnotowego w dziedzinie praw konsumenta [COM(2006) 744 wersja ostateczna, pkt 4.2].

19 — Natomiast możliwość włączenia postanowień dotyczących odpowiedzialności producenta względem konsumenta była przedmiotem dyskusji. Zobacz w szczególności: Zielona księga w sprawie gwarancji na towary konsumpcyjne i w sprawie obsługi posprzedażowej [COM (93) 509 wersja ostateczna]; rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 6 maja 1994 r. w przedmiocie Zielonej księgi Komisji w sprawie gwarancji na towary konsumpcyjne i w sprawie obsługi posprzedażowej (Dz.U. C 205, s. 562); opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego z dnia 27 listopada 1996 r. na temat projektu dyrektywy (pkt 1.4 i 2.5, Dz.U. 1997, C 66, s. 5); rezolucja ustawodawcza Parlamentu Europejskiego z dnia 10 marca 1998 r. dotycząca projektu dyrektywy (poprawki 4, 5 i 25, Dz.U. C 104, s. 30); zmieniony projekt Komisji [COM(1998) 217 wersja ostateczna, pkt 5].

20 — Zobacz przypis 8 do niniejszej opinii.

21 — Zobacz również motyw 9 dyrektywy 1999/44, który stanowi, że dyrektywa ta „[...] nie narusza zasady swobody [umów] między sprzedawcą, a producentem, poprzednim sprzedawcą czy jakimkolwiek innym pośrednikiem”. Podobnie, w kontekście prawa międzynarodowego prywatnego, art. 1 ust. 2 lit. g) rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 593/2008 z dnia 17 czerwca 2008 r. w sprawie prawa właściwego dla zobowiązań umownych (Rzym I) (Dz.U. L 177, s. 6) stanowi, że „kwesti[a], czy przedstawiciel może wobec osób trzecich zaciągać zobowiązania w imieniu osoby przez siebie reprezentowanej [...]”, jest wyłączona z zakresu stosowania tego rozporządzenia.

51. Moim zdaniem twierdzenie to nie wyklucza samo w sobie, aby przedsiębiorca działający w imieniu i na rzecz osoby fizycznej, mógł zostać uznany, w konkretnym przypadku, za sprzedawcę w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, jeżeli przedstawiając się konsumentowi, daje do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy. W takiej sytuacji przedsiębiorca, z punktu widzenia konsumenta, jawi się jako „sprzedawca” towarów konsumpcyjnych „na podstawie umowy”, „w ramach swojej działalności zawodowej lub gospodarczej”. Co więcej, sytuacja ta wydaje się porównywalna do tej, gdy pośrednik działa w imieniu własnym²². Taki pośrednik jest co do zasady związany umową²³, a w konsekwencji należy uważać go za sprzedawcę w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44.

52. Względnie szeroka definicja pojęcia sprzedawcy zawarta w art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 przemawia za tym, aby zakresem jej stosowania objąć przedsiębiorcę, który przedstawiając się konsumentowi, daje do zrozumienia, że działa jako sprzedawca.

53. Do rozstrzygnięcia pozostaje kwestia, czy literalne brzmienie art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 sprzeciwia się takiej wykładni.

54. W sporze w postępowaniu głównym zasadnicza kwestia w odniesieniu do brzmienia, dotyczy według mnie wyrażen „na podstawie umowy” i „sprzedaje towary konsumpcyjne”, zważywszy, że sąd odsyłający uważa za bezsporne, iż Bietheres sprzedaje towary konsumpcyjne w ramach swojej działalności zawodowej lub gospodarczej²⁴.

a) W przedmiocie wyrażenia „na podstawie umowy”

55. Ani brzmienie, ani prace przygotowawcze nad dyrektywą 1999/44²⁵ nie wyjaśniają dokładnego zakresu wyrażenia „na podstawie umowy”. Zatem, aby określić znaczenie wspomnianego wyrażenia, należy odwołać się do jego zwykłego znaczenia w języku potocznym, mając jednocześnie na uwadze kontekst, w jakim jest ono użyte, i cele, jakim służy akt prawny, którego wyrażenie to jest częścią²⁶.

56. Podzielam opinię Komisji, zgodnie z którą wyrażenie „na podstawie umowy” wskazuje na istnienie umowy na piśmie lub ustnej.

57. Komisja podnosi, jeżeli chodzi o to wyrażenie, że do sądu krajowego należy ocena, czy została zawarta umowa sprzedaży, a jeżeli tak, to pomiędzy jakimi stronami, w szczególności, czy umowa ta została zawarta między konsumentem a sprzedawcą w rozumieniu dyrektywy 1999/44.

22 — Te dwie sytuacje są również zestawione w Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law, Draft Common Frame of Reference (DCFR), op.cit., księga II, rozdział 6, pkt II.-6:106: „When the representative, despite having authority, does an act in the representative's own name or otherwise in such a way as not to indicate to the third party an intention to affect the legal position of a principal, the act affects the legal position of the representative in relation to the third party as if done by the representative in a personal capacity”. Zobacz również art. 13 ust. 1 Konwencji o zastępstwie w międzynarodowej sprzedaży towarów podpisanej w Genewie w dniu 17 lutego 1983 r., zgodnie z którym czynność wiąże wyłącznie pośrednika i osobę trzecią, jeżeli „a) osoba trzecia nie wiedziała ani nie mogła się dowiedzieć, że druga strona działała w charakterze pośrednika, lub b) z okoliczności sprawy, w szczególności z odwołania do umowy komisju, wynika że pośrednik zamierzał zaciągnąć zobowiązanie wyłącznie w imieniu własnym”.

23 — Zobacz pkt 32 niniejszej opinii.

24 — Można się zastanawiać, czy wyrażenie „w ramach swojej działalności zawodowej lub gospodarczej” oznacza, że przedsiębiorca powinien co do zasady sprzedawać towary konsumpcyjne tego samego rodzaju, jak te będące przedmiotem rozpatrywanej sprzedaży. Taka wykładnia wydaje mi się zbyt daleko idąca. Nie wyklucza to jednak, że okoliczność ta może mieć znaczenie dla oceny mającej na celu stwierdzenie, czy pośrednik, przedstawiając się konsumentowi, dawał do zrozumienia, że działa jako sprzedawca. Zobacz pkt 86 niniejszej opinii.

25 — Wyrażenie „na podstawie umowy” nie znajdowało się bowiem w pierwotnym projekcie Komisji [Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji COM(95) 520 wersja ostateczna] z dnia 23 sierpnia 1996 r., ani w zmienionym projekcie [Zmieniony projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji COM(98) 217 wersja ostateczna] z dnia 1 kwietnia 1998 r. Wyrażenie zostało dodane do art. 1 ust. 2 lit. c) bez wyjaśnienia, we wspólnym stanowisku Rady (WE) nr 51/98 z dnia 24 września 1998 r. uchwalonym przez Radę w celu przyjęcia dyrektywy 1999/44 (Dz.U. C 333, s. 46) i przyjętym przez Parlament Europejski decyzją z dnia 17 grudnia 1998 r. dotyczącą wspólnego stanowiska Rady (Dz.U. 1999, C 98, s. 226).

26 — Zobacz wyrok Content Services (C-49/11, EU:C:2012:419, pkt 32).

58. Rządy belgijski, niemiecki i austriacki stoją na stanowisku, że wyłącznie osoba zawierająca umowę jako sprzedawca jest bezpośrednio odpowiedzialna względem konsumenta na podstawie umowy sprzedaży. W związku z tym jedyne zagadnienie, jakie powstaje, jeżeli chodzi o pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, dotyczy ustalenia, kto jest kontrahentem konsumenta²⁷.

59. Nie podzielam w pełni tego stanowiska, zgodnie z którym pojęcie sprzedawcy związane jest z ustaleniem stron umowy.

60. Prawdą jest, że sprzedawca, w myśl definicji zawartej w dyrektywie 1999/44, to w większości przypadków osoba, która na podstawie umowy zobowiązuje się wydać sprzedawaną rzecz. Jednakże na potrzeby stosowania dyrektywy 1999/44 należy, moim zdaniem, odróżnić ustalenie stron umowy od ustalenia sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44.

61. Należy w tym względzie przypomnieć, że harmonizacja wprowadzona tą dyrektywą ma charakter minimalny. Ustalenie stron umowy wynika z ogólnych zasad obowiązujących w państwach członkowskich, mających zastosowanie do umów sprzedaży, które to zasady nie są zharmonizowane przez wspomnianą dyrektywę²⁸.

62. Wynika z tego, moim zdaniem, że ustalenie stron umowy na podstawie prawa krajowego nie może być decydujące dla oceny wymaganej przez art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy. Zatem pojęcie sprzedawcy, jako autonomiczne pojęcie prawa Unii, czerpie swoją treść wyłącznie ze źródeł prawa Unii. Wniosek ten znajduje potwierdzenie w świetle celu dyrektywy, jakim jest zapewnienie jednolitej, minimalnej ochrony konsumentów w Unii, niezależnie od miejsca sprzedaży towarów²⁹.

63. W konsekwencji, wyrażenie „na podstawie umowy” jako takie wskazuje jedynie na istnienie umowy, a zatem nie sprzeciwia się proponowanej wykładni, zgodnie z którą przedsiębiorcę działającego w imieniu i na rzecz osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą, należy uznać za sprzedawcę w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, jeżeli przedstawiając się konsumentowi, dał do zrozumienia, że działa w takim charakterze.

b) W przedmiocie wyrażenia „sprzedaje towary konsumpcyjne”

64. W zwykłym znaczeniu przyjętym w języku potocznym pojęcie „sprzedawać” oznacza, że jedna osoba, sprzedawca, przenosi własność rzeczy na drugą, kupującego, w zamian za zapłatę kwoty stanowiącej cenę rzeczy.

65. Jak podkreśla rząd belgijski, art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 nie wymaga, aby sprzedawca był właścicielem sprzedawanej rzeczy³⁰.

27 — Zobacz również N. Reich, H.W., Micklitz, P. Rott i K. Tonner, *European Consumer Law*, 2nd ed., Intersentia, s. 173, jak również M. Bianca i S. Grundmann, (ed.), *EU Sales Directive, Commentary*, Intersentia, s. 114.

28 — W uzasadnieniu projektu dyrektywy Komisja wyjaśnia, że dyrektywa 1999/44 nie ingeruje w ogólne zasady obowiązujące w państwach członkowskich, mające zastosowanie do umów sprzedaży, takie jak zasady dotyczące zawarcia umowy, wad oświadczenia woli, itp. Ponadto Komisja podkreśla, że projekt ma obejmować tylko bardzo ograniczoną część zagadnień związanych ze sprzedażą towarów konsumpcyjnych. Zobacz projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji [COM(95) 520 wersja ostateczna], paragraf II lit. d) i paragraf III, w odniesieniu do art. 7 [obecnie art. 8 dyrektywy 1999/44].

29 — Zobacz w szczególności motyw 5 dyrektywy 1999/44. W opinii z dnia 27 listopada 1996 r. dotyczącej przedstawionego przez Komisję projektu dyrektywy 1999/44, w pkt 2.1, Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny podkreśla cel, jakim jest zapewnienie konsumentowi, w przypadku zakupu w innym państwie członkowskim towaru, który okaże się wadliwy, ochrony porównywalnej do tej, która byłaby mu zapewniona w państwie jego miejsca zamieszkania.

30 — Natomiast zupełnie nie podzielam opinii rządu austriackiego, zgodnie z którą z brzmienia art. 1 ust. 2 lit. c) nie wynika automatycznie, że musi dojść do przeniesienia własności. Moim zdaniem pojęcie „sprzedawać” zakłada przeniesienie własności na konsumenta. Nie wyklucza to, zgodnie z twierdzeniem rządu austriackiego, umowy sprzedaży z zastrzeżeniem własności, lecz wyłącznie oznacza, że umowa dotyczy przeniesienia własności rzeczy na konsumenta.

66. Wobec braku jakichkolwiek wskazówek w tym przedmiocie wynikających z brzmienia art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, oraz z prac przygotowawczych nad tą dyrektywą, ścisła wykładnia tego przepisu, zgodnie z którą pojęcie sprzedawcy byłoby ograniczone do właściciela sprzedawanego towaru, wydaje mi się nielogiczna, ponieważ pośrednik działający w imieniu własnym jest co do zasady związany umową³¹, chociaż nie jest właścicielem sprzedawanego towaru.

67. Przypomnę również, że dyrektywa obejmuje tylko niewielką część zasad ogólnych obowiązujących w państwach członkowskich, mających zastosowanie do umów sprzedaży oraz że nie ma ona wpływu na krajowe uregulowania dotyczące własności.

68. Poza tym dyrektywa 1999/44 dotyczy przede wszystkim gwarancji związanych z towarami konsumpcyjnymi i odpowiedzialności za brak zgodności tych towarów z umową. W tym kontekście, z punktu widzenia konsumenta, który jest przedmiotem ochrony tej dyrektywy, nie wydaje się istotne, aby ta sama osoba musiała być właścicielem i sprzedawcą towaru.

69. Innymi słowy, w ramach dyrektywy 1999/44, dany podmiot nie musi koniecznie być właścicielem towaru³², aby została mu przypisana rola sprzedawcy. Tym samym nie ma żadnego powodu, aby ograniczać zakres pojęcia sprzedawcy do właściciela sprzedawanego towaru.

2. W przedmiocie wykładni celowościowej art. 1 ust. 2 lit. c)

70. Wykładnia celowościowa art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 potwierdza wykładnię literalną tego przepisu, zgodnie z którą przedsiębiorca działający w imieniu i na rzecz osoby fizycznej niebędącej przedsiębiorcą może zostać uznany za sprzedawcę w rozumieniu tego przepisu, jeżeli przedstawiając się konsumentowi, daje do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy.

71. Podstawowym zadaniem sprzedawcy w ramach dyrektywy 1999/44 jest wydanie konsumentowi towaru zgodnego z umową sprzedaży i naprawa lub wymiana tego towaru w przypadku braku takiej zgodności³³. W tym celu pojęcie sprzedawcy w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) określa krąg osób, przeciwko którym konsument może się zwrócić w przypadku, gdy towar nie jest zgodny z umową.

72. Z tego względu wiedza konsumenta co do tożsamości sprzedawcy, jest oczywiście niezbędna na wypadek niezgodności towaru z umową. Ponadto, wiedza co do tożsamości sprzedawcy mogłaby również być decydująca dla konsumenta, który musi dokonać wyboru między kilkoma sprzedawcami, oceniając przy tym doświadczenie, profesjonalizm i wypłacalność sprzedawcy, jak również jego możliwości co do wywiązania się z ciążących na nim obowiązków w przypadku niezgodności towaru z umową.

73. W przypadku, gdy tak jak w niniejszej sprawie, przedsiębiorca działa jako pośrednik na rzecz osoby fizycznej, brak wiedzy konsumenta co do tożsamości sprzedawcy miałby jeszcze bardziej szkodliwe skutki, ponieważ konsument byłby nieświadomy swojej sytuacji prawnej i przysługujących mu roszczeń. Jeżeli więc okaże się, że sprzedawcą jest osoba fizyczna, prawa konsumenta, których bezwzględny charakter został potwierdzony w art. 7 ust. 1 dyrektywy 1999/44, nie znajdą zastosowania, a konsument nie korzysta z ochrony udzielanej przez tę dyrektywę. W konsekwencji sprzedawca niebędący przedsiębiorcą mógłby między innymi uniknąć jakiejkolwiek odpowiedzialności za wady ukryte sprzedanego towaru. Przykład ten jest tym bardziej adekwatny w kontekście sprzedaży używanego pojazdu.

31 — Zobacz pkt 32 niniejszej opinii.

32 — O ile przedsiębiorca, który nie jest właścicielem towaru, w przypadku niezgodności towaru z umową, nie ma co do zasady możliwości, aby bez zgody właściciela zapewnić naprawę lub wymianę towaru zgodnie z art. 3 ust. 2 i 3 dyrektywy 1999/44, to art. 3 ust. 5 tej dyrektywy daje konsumentowi jednoznacznie prawo żądania odpowiedniego obniżenia ceny lub prawo do odstąpienia od umowy, jeżeli sprzedawca nie dokonał naprawienia szkody w rozsądnym czasie, który to wymóg taki przedsiębiorca jest z pewnością w stanie spełnić.

33 — Zobacz art. 2 ust. 1 oraz art. 3 dyrektywy 1999/44.

74. Wynika z tego, że skuteczna ochrona konsumenta wymaga, aby wiedział on, że sprzedawca jest osobą fizyczną. Jak twierdzi rząd belgijski, informację tę można porównać do „istotn[ej] informacj[i] potrzebne[j] przeciętnemu konsumentowi, stosownie do okoliczności, do podjęcia świadomej decyzji dotyczącej transakcji”, o której mowa w art. 7 ust. 1 dyrektywy 2005/29/WE³⁴.

75. Z tego względu, zapewnienie skuteczności dyrektywy 1999/44 wymaga, moim zdaniem, przyjęcia proponowanej wykładni i objęcia zakresem stosowania jej art. 1 ust. 2 lit. c) przedsiębiorcy działającego w imieniu i na rzecz osoby fizycznej, który przedstawiając się konsumentowi, daje do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy. W takiej sytuacji pośrednik dokonał, moim zdaniem, „nieodwołalnego wyboru” i nie powinien uchylać się od cięższej na nim odpowiedzialności za niezgodność towaru z umową, odsyłając konsumenta do osoby fizycznej, która mogłaby być niemożliwa do odnalezienia lub też niewyłączalna³⁵.

76. Uważam, że proponowana wykładnia jest zgodna z orzecznictwem Trybunału, zgodnie z którym ustanowiony w dyrektywach Unii system ochrony konsumentów opiera się na założeniu, iż konsument znajduje się w gorszym położeniu niż przedsiębiorca, zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania³⁶.

77. Gdy konsument nie został poinformowany, że sprzedawcą jest osoba fizyczna, pomiędzy pośrednikiem a konsumentem istnieje duża asymetria informacji³⁷. Asymetria ta może być skorygowana wyłącznie z inicjatywy pośrednika, któremu jest zresztą zwykle łatwiej zaradzić sytuacji³⁸. Poza tym asymetria informacji jest często wywołana lub, co najmniej, podtrzymywana przez pośrednika. Potwierdza to tezę, zgodnie z którą odpowiedzialność sprzedawcy na podstawie dyrektywy 1999/44 powinna odnosić się również do pośrednika, który przedstawiając się konsumentowi, daje do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy.

78. Odmienne wykładnia, która wyłączałaby w każdym wypadku przedsiębiorcę działającego w charakterze pośrednika z zakresu stosowania art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, zagrażałaby ogólnemu celowi, któremu służą europejskie przepisy w dziedzinie ochrony konsumentów, ustanowionemu w art. 169 TFUE (dawny art. 153 WE), jakim jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony konsumentów, a w konsekwencji zwiększenie zaufania konsumentów, co ma podstawowe znaczenie na rynku wewnętrznym.

34 — Dyrektywa 2005/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 maja 2005 r. dotycząca nieuczciwych praktyk handlowych stosowanych przez przedsiębiorstwa wobec konsumentów na rynku wewnętrznym oraz zmieniająca dyrektywę Rady 84/450/EWG, dyrektywy 97/7/WE, 98/27/WE i 2002/65/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady (Dz.U. L 149, s. 22). Artykuł 7 ust. 4 dyrektywy 2005/29 wymienia jako istotne informacje „adres i tożsamość przedsiębiorcy, np. nazwa firmy i, w stosownych przypadkach, adres i tożsamość przedsiębiorcy, na którego rzecz działa”.

35 — Zobacz w drodze analogii wyrok Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, pkt 50 i 51), dotyczący zakwalifikowania umowy jako „umowy zawartej przez osobę w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą tej osoby” w rozumieniu art. 13 Konwencji brukselskiej z dnia 27 września 1968 r. o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych. Sprawa dotyczyła odwrotnej sytuacji, w której konsument podawał się za osobę działającą jako przedsiębiorca. Trybunał orzekł, że w przypadku gdy okoliczności obiektywne wynikające z akt sprawy nie są wystarczające, aby zgodnie z prawem wykazać, iż transakcja będąca podstawą zawarcia umowy o podwójnym celu, realizowała w niepomijalnym stopniu cel gospodarczy, sąd krajowy będzie musiał „zweryfikować [...]”, czy druga strona umowy nie mogła w sposób uzasadniony pozostawać w nieświadomości innego niż gospodarczy celu danej transakcji, a to z tego powodu, iż osoba mogąca zostać uznana za konsumenta poprzez swoje zachowanie stworzyła w rzeczywistości wrażenie, iż chodziło o cele gospodarcze”. Zobacz również opinia rzecznika generalnego F.G. Jacobsa w sprawie Gruber (C-464/01, EU:C:2004:529, pkt 51).

36 — Jeżeli chodzi o dyrektywę 1999/44, zob. wyrok Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, pkt 42), a jeżeli chodzi o dyrektywę 93/13, wyroki: Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, pkt 52); Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, pkt 18 i przytoczone tam orzecznictwo), BBVA (C-8/14, EU:C:2015:731, pkt 17 i przytoczone tam orzecznictwo); Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo) oraz postanowienie Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, pkt 24).

37 — Zobacz podobnie opinia rzecznik generalnej E. Sharpston w sprawie Faber (C-497/13, EU:C:2014:2403, pkt 66), jeżeli chodzi o zgodność wydanego towaru z umową.

38 — Zobacz również art. 7 projektu Komisji z dnia 8 października 2008 r. dotyczącego dyrektywy, powołanego w przypisie 4 niniejszej opinii. W art. 7 ust. 1 tego projektu Komisja proponowała, aby nałożyć na pośrednika obowiązek poinformowania konsumenta przed zawarciem umowy, że pośrednik ten działa w imieniu lub na rzecz innego konsumenta oraz że zawarta umowa nie jest uważana za umowę pomiędzy konsumentem a przedsiębiorcą, lecz za umowę pomiędzy dwoma konsumentami i jako taka nie jest objęta zakresem dyrektywy. Ponadto, zgodnie z art. 7 ust. 2 uznaje się, że pośrednik, który nie wypełni tego obowiązku informacyjnego, zawarł umowę we własnym imieniu. Jednakże art. 7 projektu nie został przyjęty. Zobacz w szczególności podejście ogólne Rady przyjęte w dniu 24 stycznia 2011 r. [2008/196 (COD)] i poprawki Parlamentu Europejskiego do projektu Komisji przyjęte w dniu 24 marca 2011 r. (Dz.U. 2012, C 247, s. 55).

C – W przedmiocie oceny, jakiej powinien dokonać sąd krajowy

79. Do sądu krajowego należy zbadanie, z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy i całości materiału dowodowego³⁹, czy przedsiębiorca może być uznany za sprzedawcę w rozumieniu art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44, to znaczy czy przedstawiając się konsumentowi, dał do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy towaru.

80. Wydaje mi się jednak stosowne przedstawić kilka ogólnych uwag odnoszących się do oceny sądu krajowego.

81. Po pierwsze, należy przypomnieć założenie, zgodnie z którym dyrektywa 1999/44 nie dotyczy odpowiedzialności pośrednika względem konsumenta⁴⁰. Wynika z tego moim zdaniem, że obciążanie pośrednika odpowiedzialnością sprzedawcy na podstawie tej dyrektywy powinno pozostać wyjątkiem.

82. W konsekwencji pośrednik, który tylko doprowadza do nawiązania relacji między konsumentem a niebędącym przedsiębiorcą właścicielem, w żadnym wypadku nie powinien zostać uznany za sprzedawcę w rozumieniu tej dyrektywy. Aby przypisać pośrednikowi tę odpowiedzialność, trzeba, aby pośrednik przynajmniej brał czynny udział w sprzedaży.

83. W tym względzie sąd odsyłający może uwzględnić wszystkie okoliczności świadczące o roli przedsiębiorcy w ramach spornej sprzedaży, a przede wszystkim okoliczność, czy towar był wystawiony w siedzibie przedsiębiorcy.

84. Co do zasady, taka okoliczność uzasadnia, według mnie, powstanie poważnego domniemania, że konsument odniósł wrażenie, iż przedsiębiorca działał w charakterze sprzedawcy. Moim zdaniem, w takiej sytuacji przedsiębiorca, który chce zwolnić się z odpowiedzialności wynikającej z dyrektywy 1999/44, powinien udowodnić, że konsument, w chwili zawarcia umowy sprzedaży, wiedział lub powinien był wiedzieć, iż sprzedawcą jest osoba fizyczna. Zwracam uwagę, że co do zasady przedsiębiorca powinien z łatwością udowodnić, iż konsument znał tożsamość sprzedawcy niebędącego przedsiębiorcą. Wystarczy, że przedstawi dowód, że poinformował o tym konsumenta, co pośrednik niewątpliwie powinien być w stanie wykazać.

85. Ponadto sąd odsyłający w celu określenia, czy przedsiębiorca, przedstawiając się konsumentowi, dał do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy, może również wziąć pod uwagę następujące okoliczności:

- konkretne starania poczynione przez przedsiębiorcę w kontekście sprzedaży,
- obszerność korespondencji i dialog między konsumentem a przedsiębiorcą,
- okoliczność, że konsument wręczył zapłatę za towar przedsiębiorcy, oraz
- poniesienie przez przedsiębiorcę kosztów w związku ze sprzedażą, o ile konsument o nich wiedział.

86. Sąd odsyłający może także ustalić, czy przedsiębiorca zwykle sprzedaje towary konsumpcyjne tego samego rodzaju, jak towar będący przedmiotem spornej sprzedaży, i wziąć pod uwagę tę okoliczność.

39 — Jeżeli chodzi o pojęcie konsumenta, zob. podobnie wyroki: Faber (C-497/13, EU:C:2015:357, pkt 38–48); Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, pkt 22 i 23); jak również postanowienie Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, pkt 28).

40 — Zobacz pkt 50 niniejszej opinii.

87. Po drugie, wydaje mi się oczywiste, że poszanowanie zasady skutecznej ochrony konsumentów nie może prowadzić do skompensowania w całości absolutnej bierności danego konsumenta⁴¹. Dlatego pośrednik nie powinien zostać uznany za sprzedawcę w rozumieniu dyrektywy 1999/44, gdy sąd krajowy uzna, że przeciętny konsument, czyli konsument właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny⁴², nie mógł w chwili zawarcia umowy sprzedaży, zasadnie pozostawać w nieświadomości co do tego, że przedsiębiorca działał wyłącznie jako pośrednik na rzecz osoby fizycznej⁴³. W tym względzie umowa na piśmie zawierająca nazwisko sprzedawcy niebędącego przedsiębiorcą byłaby bardzo wyraźną wskazówką co do wiedzy konsumenta w tym przedmiocie, o ile dokument ten został wręczony konsumentowi przed zawarciem umowy sprzedaży.

D – W przedmiocie wynagrodzenia pośrednika

88. Kwestia wynagrodzenia pośrednika za jego czynności jest związana ze stosunkiem umownym między właścicielem niebędącym przedsiębiorcą a pośrednikiem, który to stosunek co do zasady znajduje się poza zakresem stosowania dyrektywy 1999/44, z wyjątkiem przysługującego końcowemu sprzedawcy na podstawie art. 4 tej dyrektywy, prawa skierowania roszczeń przeciwko pośrednikowi, w przypadku gdy brak zgodności towaru z umową wynika z działania lub zaniechania tego ostatniego⁴⁴.

89. Poza tym okoliczność, czy pośrednik działa za wynagrodzeniem, nie wydaje mi się mieć znaczenia z punktu widzenia konsumenta. Konsument zwykle nie jest nawet świadomy, czy pośrednik działa za wynagrodzeniem, czy nie.

90. Zatem podobnie jak Komisja i rząd austriacki uważam, że okoliczność, czy pośrednik działa za wynagrodzeniem, nie ma znaczenia dla dokonywanej w świetle art. 1 ust. 2 lit. c) oceny mającej na celu ustalenie, czy przedsiębiorca powinien zostać uznany za sprzedawcę w rozumieniu dyrektywy⁴⁵.

91. Na pierwszy rzut oka, nakładanie na pośrednika obowiązków sprzedawcy wynikających z dyrektywy 1999/44, w sytuacji gdy nie otrzymał on żadnego wynagrodzenia lub co najwyżej bardzo skromne wynagrodzenie, może się wydać nierozsądne.

92. Należy jednakże przypomnieć, że pośrednik niekoniecznie ponosi ostateczny ciężar gospodarczy. Przeciwnie, w przypadku gdyby pośrednik, jako sprzedawca w rozumieniu dyrektywy 1999/44, poniósł koszt związany z brakiem zgodności sprzedanego towaru z umową, mógłby on, na podstawie art. 4 dyrektywy 1999/44 i na warunkach określonych we właściwym prawie krajowym, wystąpić z roszczeniami przeciwko osobie lub osobom odpowiedzialnym, czyli zasadniczo, przeciwko właścicielowi niebędącemu przedsiębiorcą.

41 — Zobacz wyrok Kušionová (C-34/13, EU:C:2014:2189, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).

42 — Zobacz wyrok Bucura (C-348/14, EU:C:2015:447, pkt 56).

43 — Zobacz podobnie wyrok Gruber (C-464/01, EU:C:2005:32, pkt 51), jeżeli chodzi o zakwalifikowanie umowy jako „umowy zawartej przez osobę w celu, który nie może być uważany za działalność zawodową lub gospodarczą” w rozumieniu art. 13 konwencji o jurysdykcji i wykonywaniu orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, podpisanej w Brukseli w dniu 27 września 1968 r.

44 — Zobacz pkt 12 niniejszej opinii.

45 — Rząd niemiecki podnosi, że okoliczność, iż przedsiębiorca otrzymuje za swoje czynności wynagrodzenie od właściciela, mogłaby stanowić wskazówkę, że sprzedaje on nie w swoim własnym imieniu, lecz w imieniu właściciela, jeżeli konsument wiedział o tym wynagrodzeniu. Przyznając rację w tym zakresie, zastanawiam się jednak, czy taka sytuacja mogłaby wystąpić w praktyce, zważywszy, że konsument rzadko jest świadom stosunku umownego istniejącego pomiędzy sprzedawcą a pośrednikiem.

93. Proponowana przeze mnie wykładnia art. 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44 zakłada bowiem jedynie, że pośrednik ponosi ryzyko niewypłacalności właściciela niebędącego przedsiębiorcą, co jednakże stanowi dla konsumenta podstawową kwestię. Nie wydaje mi się, aby taki skutek był nierozsądny, zważywszy, że pośrednik może z łatwością wyeliminować to ryzyko, informując konsumenta o tożsamości sprzedawcy niebędącego przedsiębiorcą lub powiększając wynagrodzenie ustalone za jego czynności o premię z tytułu ryzyka.

VI – Wnioski

94. W świetle powyższych uwag proponuję, aby na pytanie prejudycjalne zadane przez Cour d'appel de Liège (sąd apelacyjny w Liège) Trybunał udzielił następującej odpowiedzi:

Artykuł 1 ust. 2 lit. c) dyrektywy 1999/44/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 maja 1999 r. w sprawie niektórych aspektów sprzedaży towarów konsumpcyjnych i związanych z tym gwarancji, należy interpretować w ten sposób, że obejmuje on przedsiębiorcę działającego w imieniu i na rzecz osoby fizycznej, niezależnie od tego, czy działa on za wynagrodzeniem, jeżeli pośrednik ten, przedstawiając się konsumentowi, daje do zrozumienia, że działa w charakterze sprzedawcy.